

PM

Producentansvar och separat insamling av fiskeredskap i plast

Version 2 med beslutsmall och produktlista

Dec 2024

Sammanfattning

Förändringar som föranledde en ny version av PM:et december 2024:

- *En producentansvarsorganisation har blivit godkänd.*
- *Avgiftsföreskrifterna som gäller tillsvidare är beslutade.*
- *Arbetet med nya avgiftsföreskrifter har påbörjats.*

Den nya lagstiftningen om producentansvar för fiskeredskap (förordningen [2021:1001] om producentansvar för fiskeredskap, ”FPFI”), som trädde i kraft 2021, syftar till att minska plastnedskräpningen och samtidigt främja återanvändning och återvinning av fiskeredskapsavfall. 85% av strandkräpet i EU är plast och 27% av detta är fiskeredskap, enligt uppgifter från Naturvårdsverket. Målet i lagstiftningen är att 2027 ska 20 % av fiskeredskap satta på marknaden samlas in (inom samma kalenderår), 18 § FPFI.

Kommunerna har från den 1 januari 2025 ansvar för att erbjuda insamlingsplatser för fiskeredskapsavfall helt eller delvis i plast, som är kommunalt avfall. Det finns inte några servicekrav på insamlingen. Av avfallsförordningen och en parallell lag om förorening från fartyg finns också bestämmelser om att det ska finnas mottagningsanordningar för avfall i hamnar och att kommunen ansvarar för att avfall transporteras bort från sådana mottagningsanordningar. Kommunerna måste också rapportera in insamlade mängder fiskeredskap och kostnader till Naturvårdsverket. Kommunerna ska även besluta om avgift som ska utbetalas till dem från producenterna, till kommunen att fördela till de olika kommunala organisationer som ansvarar för insamlingsplatser, mottagningsanordning och borttransport av avfall hamnarna i kommunen.

Producenterna har ett ansvar att ansluta sig till eller ordna en producentansvarsorganisation (PRO) som på lättillgängliga platser samlar in fiskeredskapsavfall från yrkesmässig verksamhet (d.v.s. sådant som inte är kommunalt avfall). PRO ska också betala ut avgift till kommunerna och hämta insamlat avfall gratis vid minst en av kommunens platser för hantering av avfall eller annan plats som överenskommit om med kommunen. Hösten 2024 godkändes Fiskekretsen AB som PRO och är i skrivande stund (december 2024) den enda. Detta innebär att alla producenter som omfattas måste ansluta sig till Fiskekretsen, alternativt ordna en egen PRO.

Hösten 2024 beslutades också Naturvårdsverkets föreskrifter om avgift för kommunens insamling. Avfall Sverige anser att de inte kommer att täcka kommunens faktiska kostnader för insamling och ännu mindre en insamling som främjar återanvändning eller ens materialåtervinning. Föreskrifterna står därmed i strid med förordningen och med syftet med producentansvaret. Kommunen ska egentligen inte behöva stå för några kostnader. Avfall Sverige uppmanar därför kommunerna att hålla koll på kostnaderna så att kommunen åtminstone framöver kan argumentera för en avgift som täcker kommunens nödvändiga kostnader för insamlingen. Naturvårdsverket har redan gett konsulter i uppdrag att ta fram nya avgiftsföreskrifter.

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	4
2. Lagstiftning	4
2.1. Definition av fiskeredskap.....	4
2.1.1. Vad ingår inte?.....	4
2.1.2. Elektriska fiskeredskap.....	4
2.2. Avfallsproducentens ansvar.....	5
2.3. Kommunernas ansvar.....	5
2.3.1. Kommunalt avfall.....	6
2.3.2. Mottagningsanordning i hamn.....	6
2.3.3. Rapportering.....	7
2.4. Producenternas ansvar.....	8
3. Avgift och kommunens beslut	8
3.1. Avgift.....	8
3.2. Beslut.....	9
4. Insamling, praktisk hantering och hämtning	11
4.1. Hur ska man samla in?.....	11
4.1.1. Behållare och skylt.....	11
4.1.2. Vad ska samlas in genom kommunen?.....	11
4.2. Vad är hämtplats och insamlingsplats?.....	12
4.3. Hämtning av avfall.....	13
Bilaga 1 Fiskekretsens lista över fiskeredskap de tar emot	15
Bilaga 2 Förslag till beslutstext	16
Bilaga 3 Mall för rapportering till Naturvårdsverket	18
Bilaga 4 Mall för överenskommelse med producentansvarsorganisation	19

1. Bakgrund

År 2021 trädde förordningen (2021:1001) om producentansvar för fiskeredskap ("FPFI") i kraft. Förordningen innebär att producenter av fiskeredskap, som helt består av eller delvis innehåller plast, från år 2025 ska ansvara för att samla in och hantera dessa när de blir avfall, samt finansiera kommunernas insamling av avfallet. Syftet med lagstiftningen är att minska nedskräpningen, minska mängden avfall och främja återanvändning och återvinning av material från fiskeredskap, i linje med bland annat EU:s avfallsdirektiv, den cirkulära ekonomin och EU:s strategi för minskad marin nedskräpning.

2. Lagstiftning

2.1. Definition av fiskeredskap

I Naturvårdsverkets vägledning och 12 § FPFI definieras fiskeredskap som något som

1. Innehåller plast, och
2. Används för att dra till sig/fånga/föda upp/lokalisera "biologiska resurser", det vill säga exempelvis fisk, skaldjur och alger.

Se exakt formulering i FPFI.

Naturvårdsverket och Fiskekretsen anger bl.a. följande exempel på vad som kan ingå: fiskespön, nät, linor, jiggar, flottörer, konstgjorda beten, rullar, dekorerade krokare.

Se även Fiskekretsens lista över det som samlar in, se bilaga 1. Även sådant som inte står på Fiskekretsens lista men som är fiskeredskap i plast ingår i producentansvaret och ska tas emot av PRO.

Separat insamlat avfall bestående av fiskeredskap bedömer Avfall Sverige ha avfallskod 20 01 99 *Andra fraktioner än de som anges i 20 01 01-20 01 41*.

2.1.1. Vad ingår inte?

Krokare, sänken, lekande, tafsar och annat utan plastdetaljer ingår inte i producentansvaret rent juridiskt, men Fiskekretsen har i dialog med Avfall Sverige sagt att det är okej att metallredskap hamnar i insamlingen eftersom metallen är lätt att återvinna. Krokare och annat stickande bör dock läggas i en behållare för att undvika skador på personal. Se Fiskekretsens lista över det som samlar in i bilaga 1. Även sådant som inte står på Fiskekretsens lista men som är fiskeredskap i plast ingår i producentansvaret och ska tas emot av PRO.

Utöver plastfria fiskeredskap ingår inte heller sådant som inte används för att dra till sig/fånga/föda upp/lokalisera, även om det används på stranden eller båten. T.ex. flytvästar, vadarbyxor, båtar eller båtutrustning ingår alltså inte.

2.1.2. Elektriska fiskeredskap

Fiskeredskap med fast monterad elutrustning omfattas inte av producentansvaret för fiskeredskap, utan av producentansvaret för elutrustning och ska därför sorteras som elavfall. Om elutrustningen däremot enkelt kan tas bort, ska den delen sorteras som

elavfall separat, medan resten sorteras som fiskeredskap. Detta enligt Avfallsförordningen (2020:614) 3 kap. 12b § andra stycket.

2.2. Avfallsproducentens ansvar

I Avfallsförordningen (2020:614) 3 kap. 12 b § finns det nya utsorteringskravet som pekar ut var avfallet ska lämnas av den som ger upphov till avfallet:

12 b § Den som har avfall som utgörs av fiskeredskap ska sortera ut avfallet från annat avfall och lämna avfallet till

1. en mottagningsanordning som avses i 3 kap. 5 § förordningen (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg, om avfallet kommer från ett fartyg som använder hamnen,
2. en producentansvarsorganisation som avses i förordningen (2021:1001) om producentansvar för fiskeredskap, om fiskeredskapet är avsett att användas i yrkesmässig verksamhet, eller
3. en kommun, om fiskeredskapet är kommunalt avfall.

Det är viktigt att poängtera att avfallshierarkin gäller även för fiskeredskap. Detta innebär att man först och främst ska förebygga avfall och återvända produkten. Detta tydliggörs även i 1 § FPF I där det står att syftet med förordningen är bl.a. att öka återanvändningen av fiskeredskap. Det står också i 30 § FPF I att PRO ska täcka kostnader för att kommunen ska kunna samla in på ett sätt som främjar återanvändning och materialåtervinning. Detta reflekteras inte tydligt i nuvarande avgiftsföreskrifter, men förhoppningsvis i nästa.

Med tanke på att avfallshierarkin gäller, bör kommunen i största möjliga mån hänvisa lämnare av fiskeredskap till återanvändningsaktörer såsom Fritidsbanken eller andra som kommunen har dialog med.

2.3. Kommunernas ansvar

Kommunen har en allmän skyldighet att informera hushållen om åtgärder för att förebygga kommunalt avfall (21 § NFS 2020:16). I kommunens ansvar enligt FPF I ingår inte någon särskild informationsskyldighet till konsumenter utan detta ligger på PRO enligt 43 § FPF I. Givetvis är det lämpligt att kommunen ändå informerar kommuninvånarna om den nya fraktionen som ska samlas in separat. Avfall Sverige är på gång med att ta fram en ny skylt för fiskeredskap i det nationella skyltsystemet. När den är klar kommer den att finnas tillgänglig på sverigesorterar.se.

Kommunerna samlar in fiskeredskapsavfallet enligt nedan i två olika flöden, och ansvaret kan därför inom kommunen vara fördelat på exempelvis både avfallsorganisationen och på hamnorganisationen.

2.3.1. Kommunalt avfall

Enligt lagstiftningen har kommunerna ansvar att samla in utsorterat fiskeredskapsavfall som är kommunalt avfall. Detta innebär att kommunerna måste erbjuda insamlingsplatser för detta avfall för fritidsfiskare, förslagsvis på återvinningscentraler.

2.3.2. Mottagningsanordning i hamn

Utsorterat fiskeredskap ska kunna lämnas till mottagningsanordning i hamn. Det som är utsorterat för materialåtervinning får inte blandas, vilket indirekt innebär att det måste finnas möjlighet att lämna in separat i mottagningsanordningarna, se 3 kap. 12a-b §§ och 19 § avfallsförordningen. Tillsynsmyndighet enligt miljöbalken kan kräva av hamnverksamhet att utsorteringsmöjlighet ska finnas. Kommunen/avfallsorganisationen kan inte reglera i avfallsföreskrifter hur mottagningsanordningen ska se ut, se 9 kap. 3 § avfallsförordningen.

Kommunerna har ett generellt ansvar att transportera bort avfall från fartyg från mottagningsanordningar i hamn. Detta bortforslingsansvar gäller oavsett om det rör sig om en privat eller kommunala hamnar och oavsett om det är fritidsbåtshamn eller industri- eller fiskehamn där avfallet härrör från fartyg i yrkesmässig verksamhet. Kommunens bortforslingsansvar från mottagningsanordningar – kommunala och privata – framgår av 4 kap. 8 § avfallsförordningen (2020:614), som meddelats med stöd av 15 kap. 22 § miljöbalken och alltså är ett komplement till det ordinarie avfallsansvaret.

Mottagningsanordningar ska bland annat finnas i hamnar för fritidsbåtar (de behöver dock inte finnas i bl.a. hamnar som normalt endast används och har utrymme för högst 25 fritidsbåtar¹). Sådant avfall är dessutom normalt sett kommunalt avfall. Huruvida mottagningsanordning ska finnas och hur den ska se ut regleras av lag och föreskrifter om förorening från fartyg. Om man är osäker så kan man höra med tillsynsmyndigheten enligt den lagen. Det finns inte krav att insamling ska ske vid varje fiskevatten eller på varje plats där någon väljer att fiska.

Om det i hamnen inte finns någon lättillgänglig plats för fiskeredskap från yrkesmässig verksamhet, som PRO ansvarar för, kan sådant avfall hamna i mottagningsanordningen och därför omfattas av kommunens generella bortforslingsansvar.

Det utsorterade fiskeredskapsavfall som samlats in på mottagningsanordning, ska transporteras till den hämtplats där PRO hämtar avfallet som kommunen samlat in. Det gäller alltså oavsett om fiskeredskapsavfallet härrör från yrkesmässig verksamhet

¹ 3 kap. 5 a § förordningen (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg. Av paragrafen framgår ytterligare undantag, *bland annat* för brygga eller annan anordning som normalt endast används av fritidsbåtar för transport till och från bostäder där avfallet kan antas bli omhändertaget, eller i anslutning till en restaurang, affär, nöjesfält, turistattraktion eller annan liknande inrättning och som normalt endast används för att besöka eller uträtta ärenden hos inrättningen.

eller är kommunalt avfall. Avfall Sveriges rekommendation är att avfallet transporteras direkt till hämtplatsen.

Avfall Sverige hänvisar frågor som rör utformning av mottagningsanordningar i hamnar till Sveriges kommuner och regioner (SKR) eftersom kravet på mottagningsanordning är ett ansvar enligt lag om förorening från fartyg och föreskrifter meddelade med stöd av lagen, vid sidan av det kommunala avfallsanvaret². Hamnarna ska enligt reglerna om förorening från fartyg, ha en plan för mottagande och hantering av avfall, vilken ska skickas in till tillsynsmyndigheten för godkännande. Det gäller såväl privata hamnar som kommunala. Tillsynsmyndighet över fritidsbåthamnar är den kommunala miljönämnden eller motsvarande.

I fråga om kommunala hamnar verkställs kravet på mottagningsanordning av hamnförvaltningen eller motsvarande hamnorganisation. Kommunens ansvar för bortforsling av avfallet från mottagningsanordningen kan uppfyllas helt eller delvis av den kommunala hamnorganisationen själv, om det inte transporteras bort av renhållaren, beroende på hur kommunen väljer att fördela ansvaret internt.

2.3.3. Rapportering

Enligt 49 § FPF I ska en kommun senast den 31 mars varje år till Naturvårdsverket lämna detaljerade uppgifter om den sammanlagda vikten av det avfall som samlats in enligt ovanstående, och de kostnader som är kopplade till detta. PRO ska hämta, på minst en hämtplats, det fiskeredskapsavfall som kommunen samlat in.

Avfall Sveriges webbaserade statistiksystem Avfall Web kommer att lägga till möjligheten att rapportera in vikten av insamlat fiskeredskapsavfall. Lämpligast är förstås om Naturvårdsverket väljer att plocka denna uppgift direkt från Avfall Web likt andra poster, men i dagsläget är detta oklart och det är också oklart hur kommunen ska lämna uppgifterna. Det är också oklart om man kan använda schabloner eller uppskattningar för att bestämma vikt.

Kommunen ska egentligen inte behöva stå för några kostnader när man ser till lagstiftningen, för avgiften ska enligt förordningen (30 § FTPI) täcka kommunens kostnader för borttransport från mottagningsanordningar, separat insamling av fiskeredskap som är kommunalt avfall (t.ex. på ÅVC), insamling av fiskeredskap på (kommunens) mottagningsanordning som på ett kostnadseffektivt sätt främjar återanvändning och materialåtervinning³, samt kostnader för att samla in och rapportera uppgifterna. Avfall Sverige uppmanar därför kommunerna att noga hålla koll på och rapportera in alla dessa kostnader så att underfinansieringen blir tydlig och det åtminstone framöver går att argumentera för en avgift som täcker kommunens nödvändiga kostnader, eller annan typ av kompensation till kommunerna. Förutom underfinansieringen finns annars risk att befintligt bidrag till

² 15 kap. 20 och 20 a § miljöbalken.

³ Exempelvis på det sätt som sker idag genom manuell sortering vid mottagning på Fiskereturen – ett initiativ av Båtskroten, Sotenäs kommun, Håll Sverige Rent och Fiskareföreningen Norden, som bedrivs med stöd från Havs- och vattenmyndigheten.

kommunerna till sorterings- och återvinningsverksamhet upphör med hänvisning till producentansvaret.

Eftersom rapportering ska ske i mars varje år så syftar rapporteringen på året innan. Kommunens första rapportering kommer därmed att ske tidigast 1 januari 2026 och senast 31 mars 2026 för det som samlats in år 2025. En rapporteringsmall finns i bilaga 3.

2.4. Producenternas ansvar

Enligt 14 § FPFİ är en producent i detta sammanhang någon som yrkesmässigt för in till Sverige, tillverkar i Sverige, eller från annat land säljer, fiskeredskap till slutanvändare till Sverige. Detta inkluderar inte fiskeverksamheter. Producenternas ansvar är att ansluta sig till en PRO (enligt 23 § FPFİ, som i dagsläget endast är Fiskekretsen), eller själv ordna en PRO. En PRO:s ansvar är bland annat att

- betala ut avgift till kommunerna (30 § FPFİ)
- gratis ta emot fiskeredskapsavfall från yrkesmässig verksamhet (24 § och 25 § första punkten FPFİ)
- informera konsumenter om fiskeredskap på ett sätt som bidrar till att de hanteras på ett lämpligt sätt och färre förloras eller skräpar ned.
- hämta insamlat avfall gratis vid minst en av kommunens platser för hantering av avfall eller annan plats som överenskommit med kommunen (se nedan under Insamling, praktisk hantering och hämtning). Avfall ska hämtas i den omfattning som är skäligen med hänsyn till mängden avfall som kommunen samlat in eller transporterat bort. (26 § FPFİ)

Figur 1 Loggan för Sveriges senaste producentansvarsorganisation, och hittills enda godkänd för fiskeredskapsproducentansvaret.

3. Avgift och kommunens beslut

3.1. Avgift

Lagstiftningen använder begreppet avgift, och med detta syftar man alltså på att kommunen ska besluta om en avgift som producenterna ska betala för att ersätta kommunerna. Det är alltså inte kommunen som betalar en avgift. För att avgiften i enlighet med föreskriften ska betalas ut krävs dock att kommunen tar ett beslut både om belopp och om den interna fördelningen av avgiften inom kommunen.

Hösten 2024 beslutades Naturvårdsverkets föreskrifter om avgift för kommunens insamling. Avfall Sverige anser inte att den kommer att täcka kommunens faktiska kostnader för insamlingen och därmed står i strid med syftet med producentansvar –

att förorenaren ska betala. Därför är det viktigt med rapporteringen till Naturvårdsverket, se avsnitt ovan.

Naturvårdsverkets avgiftsföreskrifter NFS 2024:9 förtydligar kommunens rätt till avgift, som är i två delar: en avgift på 400 kr för en årlig inrapportering av mängderna till Naturvårdsverket (se ovan), och en avgift baserat på mängden hämt- och insamlingsplatser och ”kommungrupp” enligt tabellen nedan. Notera att ersättning för den kommuninterna insamlingen av uppgifterna inte ersätts, vilket är i strid med förordningen.

Kommungrupperna är uppdelade så att kommuner med större land- och inlandsvattenyta hamnar i grupp 2 och 3 och får högre avgiftsbelopp. Två av tre kommuner, 196 stycken, hamnar i kommungrupp 1 och kommungrupperna 2 och 3 innehåller 47 kommuner vardera. Hänsyn till kuststräcka eller antal mottagningsanläggningar tas inte.

Naturvårdsverket har redan gett konsulter i uppdrag att ta fram nya avgiftsföreskrifter i dialog med Avfall Sverige. Fiskeredskap ska samlas in på ett sätt som främjar återanvändning och materialåtervinning i enlighet med syftet med förordningen (1 § och 30 §). Därför är det viktigt att kommunen får besluta om en avgift hög nog för att kunna separat samla in fiskeredskap på ett sätt som gör att fiskeredskapen kan återanvändas, alternativt materialåtervinnas.

3.2. Beslut

Avgiften ska efter ett beslut av kommunen betalas till kommunen eller den som samlar in eller transporterar avfallet, 31 § FPF. Kommunen måste alltså själv besluta om den avgift man anser sig ha rätt till, baserat på Naturvårdsverkets avgiftsföreskrifter NFS 2024:9 där tabell och kommunindelning finns. Varje kommun får 400 kr för rapportering, samt enligt tabellen nedan för antal hämt- och insamlingsplatser.

Kommungrupp	Avgiftens storlek för antal hämtplatser och andra insamlingsplatser			
	1 st	2-3 st	4-6 st	>6 st
1	3 000 kr	5 000 kr	6 500 kr	7 500 kr
2	3 000 kr	5 500 kr	7 500 kr	9 000 kr
3	3 000 kr	6 000 kr	8 500 kr	10 500 kr

Kommungrupp 1

Ale, Alingsås, Alvesta, Aneby, Arboga, Avesta, Bengtsfors, Bjurholm, Bjuv, Bollebygd, Borgholm, Borlänge, Borås, Botkyrka, Boxholm, Bromölla, Burlöv, Båstad, Dals-Ed, Danderyd, Degerfors, Eda, Ekerö, Eksjö, Emmaboda, Eslöv, Essunga, Fagersta, Falkenberg, Falköping, Flen, Forshaga, Färgelanda, Gagnef, Gislaved, Gnesta, Gnosjö, Grums, Grästorp, Göteborg, Habo, Hallsberg, Hallstahammar, Halmstad, Haninge, Haparanda, Heby, Hedemora, Helsingborg, Herrljunga, Hofors,

Huddinge, Hultsfred, Hylte, Håbo, Hälsjöfors, Härnösand, Härryda, Hässleholm, Höganäs, Högsby, Hörby, Höör, Järfälla, Kalmar, Karlshamn, Karlskoga, Karlskrona, Kil, Klippan, Knivsta, Kramfors, Kristianstad, Kumla, Kungsbacka, Kungsör, Kungälv, Kävlinge, Köping, Laholm, Landskrona, Laxå, Lekeberg, Lerum, Lessebo, Lidingö, Lilla Edet, Ljusnarsberg, Lomma, Lund, Lysekil, Malmö, Mark, Markaryd, Mjölby, Mullsjö, Munkedal, Munkfors, Mölnådal, Mönsterås, Mörbylånga, Nacka, Nora, Norberg,

Nordanstig, Nordmaling, Nybro, Nykvarn, Nynäshamn, Nässjö, Ockelbo, Olofström, Orsa, Orust, Osby, Oskarshamn, Oxelösund, Partille, Perstorp, Robertsfors, Ronneby, Sala, Salem, Sigtuna, Simrishamn, Sjöbo, Skara, Skinnskatteberg, Skurup, Skövde, Smedjebacken, Sollentuna, Solna, Sotenäs, Staffanstorps, Stenungsund, Stockholm, Storfors, Strömstad, Sundbyberg, Surahammar, Svalöv, Svedala, Svenljunga, Säter, Sävsjö, Söderköping, Södertälje, Sölvesborg, Tanum, Tibro, Tidaholm, Tierp, Timrå,

Tjörn, Tomelilla, Torsås, Tranemo, Tranås, Trelleborg, Trollhättan, Trosa, Tyresö, Täby, Töreboda, Uddevalla, Ulricehamn, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppvidinge, Vaggeryd, Valdemarsvik, Vallentuna, Vara, Varberg, Vaxholm, Vellinge, Vimmerby, Vingåker, Vårgårda, Vännäs, Värmdö, Västerås, Ydre, Ystad, Åstorp, Åtvidaberg, Älmhult, Älvkarleby, Älvsbyn, Ängelholm, Öckerö, Örkelljunga, Österåker, Östhammar, Östra Göinge

Kommungrupp 2

Askersund, Bollnäs, Enköping, Eskilstuna, Filipstad, Finspång, Gotland, Gullspång, Gävle, Götene, Hagfors, Hammarö, Hjo, Kalix, Karlsborg, Katrineholm, Kinda, Kristinehamn, Leksand, Lidköping, Lindesberg, Linköping, Ludvika, Malå, Mariestad, Mellerud, Motala, Norrköping, Norrtälje, Norsjö, Nyköping, Ovanåker, Sandviken, Strängnäs, Sunne, Söderhamn, Tingsryd, Umeå, Uppsala, Vadstena, Vansbro, Vetlanda, Vänersborg, Värnamo, Västervik, Åmål, Ödeshög

Kommungrupp 3

Arjeplog, Arvidsjaur, Arvika, Berg, Boden, Bräcke, Dorotea, Falun, Gällivare, Hudiksvall, Härjedalen, Jokkmokk, Jönköping, Karlstad, Kiruna, Krokom, Ljungby, Ljusdal, Luleå, Lycksele, Malung-Sälen, Mora, Pajala, Piteå, Ragunda, Rättvik, Skellefteå, Sollefteå, Sorsele, Storuman, Strömsund, Sundsvall, Säffle, Torsby, Vilhelmina, Vindeln, Växjö, Ånge, Åre, Årjäng, Åsele, Älvdalen, Örebro, Örnsköldsvik, Östersund, Överkalix, Övertorneå

Observera att förutom insamling på exempelvis ÅVC, utgör även mottagningsanläggning i kommunal hamn med separat utsortering en insamlingsplats.

I kommuner utan egna hämt- eller insamlingsplatser, om man exempelvis inte har en kommunal mottagningsanläggning och delar ÅVC som insamlings- och hämtplats med grannkommunen och hänvisar dit, tolkar Avfall Sverige regleringen som att kommunen endast kan besluta om avgift för rapportering eftersom antal hämt- och insamlingsplatser är noll. Men om kommunen skulle ha en hämtplats, där PRO ska hämta avfallet, men ingen insamlingsplats så kan kommunen alltså begära ersättning för hämtplatsen.

Eftersom det i skrivande stund (december 2024) enbart finns en PRO så finns det bara en som ska betala avgift. Kommunen ska därmed besluta att Fiskekretsen ska betala hela avgiften. Om det skulle dyka upp fler PRO så beslutar Naturvårdsverket om fördelningen av marknadsandelar och därmed avgift enligt 34 § FPFI.

Beslutsbehörig hos kommunen torde vara kommunstyrelsen eller den avfallsansvariga nämnd som ansvarar för hämtplatsen samt samtliga insamlingsplatser (inkl. kommunal mottagningsanläggning) och borttransporterna från dessa – det torde i så fall vara en teknisk nämnd. Om det finns fler berörda förvaltningar hos kommunen som ansvarar, exempelvis en hamnförvaltning eller ett hamnbolag, samt en avfallsansvarig nämnd som har insamlingsplats(er) på ÅVC, behöver kommunstyrelsen besluta om kostnaden och hur den ska fördelas, om inte delegation skett till annan nämnd.

Eftersom det rör sig om ett beslut som tas av kommunen enligt miljöbalkens föreskrifter kan Fiskekretsen AB som berörd part överklaga beslutet till länsstyrelsen innan det vunnit laga kraft.⁴ Beslutet måste tas i november för föregående kalenderår enligt 8 § NFS 2024:9. Detta innebär att kommunen kan besluta om avgift första gången tidigast november 2026.

För föreslagen text till beslut, se bilaga 2.

⁴ 19 kap. 1 § andra stycket sista meningen samt 16 kap. 12 § första stycket 1 miljöbalken. Handläggning, beslutets utformning samt överklagandehänvisning etc. framgår av förvaltningslagen (2017:900).

4. Insamling, praktisk hantering och hämtning

4.1. Hur ska man samla in?

4.1.1. Behållare och skylt

Man kan börja samla in redan nu (december 2024) men kostnader och vikt räknas först från och med januari 2025.

Efter förra versionen av PM:et (oktober 2024) har nu en PRO etablerats i form av Fiskekretsen, vilket innebär att kommunen har någon att skicka avfallet till. Eftersom kommunen enligt gällande avgiftsföreskrifter får en fast avgift (som endast varierar med antalet hämt- och insamlingsplatser och inte huruvida PRO bidrar med något), så ämnar Fiskekretsen inte tillhandahålla insamlingsbehållare eller lastbärare till kommunerna. Detta kan förändras framöver beroende på hur den framtida avgiften är utformad.

Kommuner kan därför samla in fiskeredskap på ÅVC så som man finner lämpligt, exempelvis 660 literskärl, bigbags eller i pallar med pallkrage. Pallar med pallkragar är flexibla, enkla att stapla och kan anpassas efter mängden insamlat avfall och rekommenderas av både Avfall Sverige och Fiskekretsen. Avgiften i Naturvårdsverkets föreskrifter är baserad på två kärl. Det är inte reglerat hur många behållare man ska samla in i, utan allt ses som en fraktion – avfall som utgörs av fiskeredskap. Det ska även rapporteras som en fraktion, se 49 § FPF1.

Vad gäller insamling på mottagningsanordning hänvisas till SKR och behovet av samråd med den del av kommunen som ansvarar för hämtplatsen.

Avfall Sverige är på gång med att ta fram en ny skylt för fiskeredskap i det nationella skyltsystemet. När den är klar kommer den att finnas tillgänglig på sverigesorterar.se. Skyltarna ska räknas in i kostnaderna för att separat samla in avfall och därmed betalas av PRO, men eftersom ersättningen utgår enligt Naturvårdsverkets tabell, kanske den inte täcker kostnaderna.

4.1.2. Vad ska samlas in genom kommunen?

Läs mer i avsnittet ovan om vad som definieras som fiskeredskap.

Enligt 24§ FPF1 är det PRO:s ansvar att samla in fiskeredskap avsedda för yrkesmässig verksamhet på ”lättillgängliga platser”. Observera att detta inte är samma begrepp som när man pratar om att kommunen ska tillhandahålla ”lättillgängliga *insamlings*platser” för förpackningar och returpapper. Det avses inte heller att PRO:s insamling ska ske i kommunens regi eller på kommunens mark. Sådant kräver avtal och överenskommelse med kommunen.

Kommunen ansvarar också bara för det som ligger under kommunalt ansvar genom gällande lagstiftning. Detta betyder att kommunen inte ansvarar för att ta emot icke kommunalt avfall på insamlingsställena, exempelvis avfall från grossist eller industri. Däremot ansvarar kommunen för borttransport av avfall från hamnarnas

mottagningsanläggningar, oavsett om fartygens inlämnade avfall kan klassas som kommunalt avfall eller inte.

Fiskeredskap med fast monterad elutrustning omfattas inte av producentansvaret för fiskeredskap utan av producentansvaret för elutrustning och ska därför sorteras som elavfall. Om elutrustningen däremot enkelt kan tas bort, ska den delen sorteras som elavfall separat, medan resten sorteras som fiskeredskap. Detta enligt Avfallsförordningen (2020:614) 3 kap. 12b § andra stycket.

Krokar, sänken, lekande, tafsar och annat *utan* plastdetaljer ingår inte i producentansvaret rent juridiskt, men Fiskekretsen har i dialog med Avfall Sverige sagt att det godtas att metallredskap hamnar i insamlingen eftersom metallen är lätt att återvinna. Krokar och annat stickande bör dock läggas i en sticksäker behållare för att undvika skador på personal. Se Fiskekretsens lista över det som samlar in i bilaga 1. Även sådant som inte står på Fiskekretsens lista men som är fiskeredskap i plast ingår i producentansvaret och ska tas emot av PRO.

Med tanke på att avfallshierarkin gäller, bör kommunen i största möjliga mån hänvisa fiskeredskap till återanvändningsaktörer såsom Fritidsbanken eller andra som kommunen har dialog med.

4.2. Vad är hämtplats och insamlingsplats?

Enligt 26 § FPF I ska en PRO tillhandahålla en tjänst som gör att de gratis hämtar det fiskeredskap som samlats in. Detta ska göras på ”minst en av kommunens platser för hantering av avfall eller på en plats som kommunen och producentansvarsorganisationen har kommit överens om”. Denna plats är alltså en hämtplats, enligt 3 § NFS 2024:9. Avfall ska hämtas i den omfattning som är skäligen med hänsyn till mängden avfall som kommunen samlat in eller transporterat bort.⁵

Mall för överenskommelse av plats finns i bilaga 4.

En insamlingsplats är enligt 4 § NFS 2024:9 alla platser utöver hämtplatsen där kommunen samlar in fiskeredskapsavfall. Observera att förutom insamling på exempelvis ÅVC, utgör även mottagningsanläggning i kommunal hamn med separat utsortering en insamlingsplats.

En insamlingsplats och en hämtplats behöver alltså inte vara samma plats.

Hämtplatsen skulle av praktiska skäl och för att minska transportkostnaderna kunna bestämmas till den plats där de största mängderna fiskeredskapsavfall uppstår, t.ex. i en kommunal hamn. Avfallet i hamnens mottagningsanläggning anses ha uppkommit i hamnens egen verksamhet, men om avfallet från andra insamlingsplatser i kommunen (t.ex. ÅVC), transporteras dit för att hämtas av PRO, blir det en avfallsinsamlings- eller avfallssorteringsverksamhet som är anmälnings- eller tillståndspliktig enligt 29 kap. miljöprövningsförordningen, ”MPF” (2013:251). Om

⁵ 26 § andra stycket FPF I.

hamnverksamheten redan omfattas av ett miljötillstånd, krävs åtminstone en ändringsanmälan, 1 kap. 11 § första punkten MPF.

Ett annat val av hämtplats skulle kunna vara en av återvinningscentralerna med separat insamling, eller att insamling och hämtplats är en avfallsanläggning, mellanlager eller dylikt.

Tänk på att kommunen själv behöver bekosta interna transporter mellan platserna, inklusive från mottagningsanläggning i hamn. PRO bekostar bara hämtning från hämtplatsen. Det är därför viktigt att dessa kostnader för borttransport och insamling rapporteras till Naturvårdsverket, se avsnittet om rapportering ovan. Avfall Sverige rekommenderar att hamnarna faktureras för borttransporten. Kommunala hamnens faktura ska räknas med som kommunal kostnad.

4.3. Hämtning av avfall

När insamlingsbehållaren är full och redo för hämtning, kontakta Fiskekretsen. Det är inte reglerat hur mycket kommunen ska kunna mellanlagra innan Fiskekretsen hämtar.

Eftersom avfallet kommer att ligga i en av kommunens egna behållare då Fiskekretsen inte bistår med några, finns tre alternativ; Fiskekretsen tömmer behållaren på plats, kommunen skiljs från sin behållare, alternativt att Fiskekretsen återkommer med behållaren. Vilket alternativ kommunen föredrar beroende troligtvis åtminstone delvis på vilken typ av insamlingsbehållare kommunen väljer att ha, vilket i sin tur påverkas av förväntade volymer och tillgängligt utrymme. Mall för överenskommelse av hämtning finns i bilaga 4.

5. Framtiden

Avfall Sverige är i dialog med Naturvårdsverket under processen för framtagande av nya avgiftsföreskrifter. Under tiden är det viktigt att kommunen noggrant dokumenterar sina avfallsmängder och kostnader kopplade till dessa. Detta för att det framöver ska kunna vara en så korrekt avgiftsföreskrift som möjligt. Beroende på utformningen och mängden avfall så kan det också vara aktuellt för Fiskekretsen att själva tillhandahålla lastbärare såsom El-Kretsen gör för elavfall.

6. Läs mer

- Avfall Sveriges remissvar till avgiftsföreskrifterna (<https://www.avfallsverige.se/fragor-vi-driver/vad-vi-tycker/remissvar/>)
- 3 kap. 12 a-b §§ avfallsförordningen (separat insamling och utsortering av fiskeredskap)
- 4 kap. 8 § avfallsförordningen (avfall från fartyg i hamn)
- Förordningen (2001:1001) om producentansvar för fiskeredskap
- 3 kap. 5 a § förordningen (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg.
- Naturvårdsverkets föreskrifter om avgifter för kommuners kostnader för insamling av fiskeredskap (NFS 2024:9)

- Naturvårdsverket vägledning (<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/producentansvar/producentansvar-for-fiskeredskap/>)
- Transportstyrelsens information om mottagning av avfall i hamn (<https://www.transportstyrelsen.se/sv/sjofart/fritidsbatar/batliv-miljo/avfall-fran-fritidsbat/mottagning-av-avfall/>)

7. Om PM:et

Vid frågor kontakta Camilla Nilsson, rådgivare för återvinningscentraler på Avfall Sverige, camilla.nilsson@avfallsverige.se, alternativt Sven Lundgren sven.lundgren@avfallsverige.se och Andrea Hjärne andrea.hjarne@avfallsverige.se, jurister på Avfall Sverige. Avfall Sveriges kansli nås på tel. 040-35 66 00.

Bilaga 1 Fiskekretsens lista över fiskeredskap de tar emot

Även om något nedan skulle sakna plast och istället vara i metall är Fiskekretsen beredda att ta emot det. Om något kommer in tillsammans med en krok, t.ex. fluga med krok, läggs detta sticksäkert. Även annat fiskeredskap i plast ingår i producentansvaret och ska tas emot av PRO även om det inte nämns i listan nedan.

Fiskekretsens lista:

1. Burar och mjärdar
2. Drag
3. Dörjar
4. Flugor
5. Flöten
6. Håvar
7. Jiggar
8. Krabbspö
9. Krokar (läggs sticksäkert)
10. Lekande
11. Lina
12. Nät
13. Pilkar
14. Rullar
15. Spinnare
16. Spö
17. Sänken
18. Tackel
19. Tafsar
20. Wobbler

Bilaga 2 Förslag till beslutstext

Se obligatoriska uppgifter i beslutet enligt 10 § NFS 2024:9.

Kommunstyrelsen föreslås ta följande beslut under november månad, se 8 § NFS 2024:9.

Beslut

[Kommunstyrelsen eller annan behörig] beslutar att Fiskekretsen AB (org.nr 559495–1278) ska betala totalt **[total avgift]** för kommunens kostnader för insamling av fiskeredskap och rapportering till Naturvårdsverket, avseende år **[årtal; året innan beslutet tas, alltså 2025 för beslut 2026]**.

Beslutet tas med stöd av förordningen (2021:1001) om producentansvar för fiskeredskap ("FPFI") och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2024:9) om avgifter. Avgiftens storlek fastställs i enlighet med 6 § NFS 2024:9 och ska betalas i enlighet med 31 § FPFI. Avgiften utgår exklusive mervärdesskatt (moms).

Beräkning:

- Rapporteringsavgift enligt 9 § NFS 2024:9 på 400 kronor**
- Insamlingsavgift för [x antal] hämtplatser eller andra insamlingsplatser enligt tabell 1 i bilaga 1 till NFS 2024:9 på [xxxx] kronor [0 kronor om 0 insamlingsplatser]**

Total avgift: [= 400 kr + insamlingsavgift]

När beslutet tas är endast en producentansvarsorganisation godkänd och därmed den enda som ska betala avgift i enlighet med 31 § FPFI och 7 § NFS 2024:9.

Betalning ska ske till:

[organisationsnummer och adress till kommunen, eller den som samlar in eller transporterar avfallet i kommunens ställe]

[bankgironummer eller bankkonto för inbetalning till kommunen eller den som samlar in eller transporterar avfallet i kommunens ställe.]

Betalning ska inkomma senast inom **[30 dagar]**.

Beslutet kan överklagas, se nedan.

Motivering och närmare upplysningar

Enligt 30 § och 31 § FPFI ska en producentansvarsorganisation för fiskeredskap från och med 2025 betala en avgift som ska täcka kommunens kostnader enligt kommunens beslut. Avgiften ska inkludera kommunens kostnader för att:

- transportera bort avfall som utgörs av fiskeredskap enligt 4 kap. 8 § avfallsförordningen (2020:614),
- separat samla in avfall som utgörs av fiskeredskap enligt 15 kap. 20 och 20 a §§ miljöbalken på ett kostnadseffektivt sätt som främjar återanvändning eller materialåtervinning,
- separat samla in avfall som utgörs av fiskeredskap på ett kostnadseffektivt sätt som främjar återanvändning eller materialåtervinning i en mottagningsanordning enligt 3 kap. 5 § förordningen (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg, och

4. samla in och rapportera uppgifter som ska lämnas enligt FPFI eller föreskrifter som har meddelats med stöd av FPFI.

Beslutet baseras på att **[kommunen]** befinner sig i kommungrupp **[X]** enligt bilaga 1 till NFS 2024:9 och har följande hämt- och insamlingsplatser:

1. [ÅVC 1
2. ÅVC 2
3. kommunal hamns mottagningsplats för utsorterat fiskeredskapsavfall
4. ...]

Glöm inte att kontrollera med andra delar av kommunen, exempelvis fastighetsnämnden, fritidsnämnden eller andra som kan ha separat insamling av fiskeredskap som kommunen transporterar till hämtplatsen, exempelvis i hamn.

Underskrift

Glöm inte att beslutet ska signeras av behörig beslutsfattare.

Hur man överklagar

Överklagandet ska innehålla:

- Namn och kontaktuppgifter så att överinstansen kan nå den som överklagar.
- Uppgifter om beslutet: myndighet, ärendenummer, datum.
- Den ändring som begärs (yrkande).
- Skälen till varför beslutet bör ändras.
- Den bevisning som åberopas.

Skicka överklagandet till kommunen som fattat beslutet, **se kontaktuppgift nedan**.

Kommunen prövar om överklagandet har kommit in i rätt tid. Om överklagandet har kommit in i tid, och beslutet inte ändras i enlighet med vad klaganden yrkar, skickas det vidare för prövning till länsstyrelsen i **[kommunens län]**.

Bilaga 3 Mall för rapportering till Naturvårdsverket

Rapportering av uppgifter kopplat till kommunens ansvar för avfall som utgörs av fiskeredskap i enlighet med 49 § Förordning (2021:1001) om producentansvar för fiskeredskap

Kommun och organisationsnummer	[Fyll i kommunens namn]
År för rapportering	[Fyll i år uppgifterna avser]
Vikt av insamlat avfall (kg)	[i kg]
Kostnader för att	
a) transportera bort avfall från mottagningsanordning(ar) i hamn	[i SEK]
b) separat samla in kommunalt avfall	[i SEK]
c) separat samla in avfall i mottagningsanordning i kommunal(a) hamn(ar)	[i SEK]
d) samla in ovanstående uppgifter och rapportera in uppgifter till Naturvårdsverket	[i SEK]
Totala kostnader (SEK)	[i SEK]
Ansvarig för rapportering	[namn och kontaktuppgifter]
Ytterligare kommentarer	[Valfritt]
Datum för inlämning	[Fyll i datum]
Underskrift	[]

Bilaga 4 Mall för överenskommelse med producentansvarsorganisation

Observera att ett avtal eller en överenskommelse inte behövs för att PRO ska hämta avfallet, eftersom detta är reglerat i lagstiftning. Avfall Sverige tillhandahåller efter förfrågan här en mall för de kommuner som vill *tydliggöra hur* hämtning ska ske i praktiken i enlighet med 26 § andra stycket, FPF1.

Överenskommelse om insamling och hantering av fiskeredskapsavfall enligt förordningen (2021:1001) om producentansvar för fiskeredskap

1. Parter:
 - a. Kommunen: [Kommunens namn/alt kommunala bolaget och organisationsnummer]
 - b. Fiskekretsen AB, organisationsnummer (org.nr 559495–1278)

2. Hämtning
 - a. Fiskekretsen AB har kommit överens med kommunen om att, utan kostnad för kommunen, hämta på följande hämtplatser i enlighet med 26 § andra stycket, Förordning (2021:1001) om producentansvar för fiskeredskap:
 - i. [lista platser med adresser]
 - ii. ...

 - b. På hämtplatsen ligger avfallet i [t.ex. lastpall med pallkrage/sopkärl/bigbag/annat] inför hämtning och Fiskekretsen AB ska därför [t.ex. tömma behållaren på plats/ta med sig behållaren för behandling tillsammans med avfallet/returnera behållaren (eller motsvarande) tom och i användbart skick i samband med nästkommande hämtning].

 - c. Vid beställning av hämtning, kontaktas Fiskekretsen på [mailadress/telefon till kontakt på Fiskekretsen]. I samband med beställning samråds hur och när avfallet ska hämtas. [med hänsyn till öppettider osv]

3. Insamlingsplatser
 - a. För Fiskekretsens kännedom planerar Kommunen att samla in på följande platser:
 - i. [mottagningsanordning 1]
 - ii. [ÅVC 1]
 - iii. ...

4. Statistik
 - a. Fiskekretsen åtar sig att, mot ersättning, väga det avfall som hämtats och återkoppla till Kommunen med statistik, i kilogram, [t.ex. senast 30 dagar efter hämtning eller sammanställt årsvis i god tid innan kommunens sista rapporteringsdag till Naturvårdsverket 31 mars].
 - i. Ersättningen är XXXX [per år eller per hämtning].